

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

รัฐบาลมีนโยบายในการศึกษาเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษาโดยการยึดหลักคุณธรรมนำความรู้และคำนึงถึงคุณภาพการศึกษาของประชาชนด้วยการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาที่ตระหนักในคุณค่าการน้อมนำแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถี ประชาธิปไตย มาสู่การพัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงร่วมมือกับสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนาและสถาบันการศึกษาการจัดการศึกษาโดยการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาสถานศึกษาและท้องถิ่นรวมทั้งการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคเอกชนเพื่อให้สถานศึกษาสร้างคนและสร้างความรู้ผู้สังคมนคุณธรรมคุณภาพสมรรถภาพและประสิทธิภาพเพื่อให้การปฏิรูประบบการศึกษาตามเจตนารมณ์ของมาตรา 39 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เนื่องจากวิกฤตการณ์เศรษฐกิจของประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. 2540 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงเสนอแนะทางออกปัญหาโดยพระราชทานแนวทางแก้ไขวิกฤตของประเทศไทยได้ชื่อ “เศรษฐกิจพอเพียง” (Sufficiency economy) ซึ่งเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติตนในสายกลางเพื่อให้ประชาชนชาวไทยรอดพ้นจากวิกฤตทางเศรษฐกิจ และสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลง

จากการจัดการศึกษากับแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องที่สัมพันธ์กันเพราะทั้งสองเป็นแนวทางเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและถ้าชีวิตคือการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงก็เป็นการเรียนรู้เพื่อพัฒนาชีวิตให้ถูกต้องไม่เช่นนั้นแล้วชีวิตก็จะหาภาวะปกติไม่ได้เลย ฉะนั้นแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการกระตุ้น ไปยังทุกมิติของสังคมไม่ใช่เฉพาะเศรษฐกิจหรือการศึกษาเท่านั้นมิติทางการเมือง สังคม และวัฒนธรรมก็ต้องนำไปปรับใช้ให้สอดคล้องกับปรัชญานี้ (พิชัย สุขวุ่น. 2556 : เว็บบไซต์.) การปลูกฝังปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เด็กและเยาวชนไทยผ่านระบบการศึกษาเป็นมิติใหม่ ที่ทุกฝ่ายควรให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่อง ไม่ปล่อยให้

กระแสน้ำคราวหนึ่งแล้วเลือนหายไปสิ่งที่ควรทำควบคู่กันไปคือ การสร้างจิตสำนึกร่วมในการดำเนินตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาปัจจุบันแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้รับการกล่าวถึงเป็นที่ยอมรับมีบทบาทมากขึ้นในสังคมไทย กระทรวงศึกษาธิการมีความตระหนักและให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนซึ่งเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา จึงจัดยุทธศาสตร์เพื่อดำเนินโครงการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาโดยการจัดการศึกษาตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนไทยรู้จักใช้ชีวิตที่พอเพียง เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่าง ๆ ฝึกการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และแบ่งปันมีจิตสำนึกรักษาสิ่งแวดล้อมและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรม ค่านิยมและเอกลักษณ์ของความเป็นไทย โดยมีหน่วยงานสังกัดกระทรวงศึกษาธิการร่วมกันรับผิดชอบเพื่อให้มีความต่อเนื่องและยั่งยืนนำวิถีชีวิตของประชาชนสามารถพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมได้ตามแนวพระราชดำริสและนโยบายของรัฐบาลรวมทั้งเป็นจุดเริ่มต้นของการผลักดันให้ประเทศชาติพัฒนาต่อไปอย่างเต็มศักยภาพโดยใช้รูปแบบการจัดการศึกษาบนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (กระทรวงศึกษาธิการ. 2549 : คำนำ)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีจุดหมายเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุขและมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2552 : 3) กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีเป็นกลุ่มสาระที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจมีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงสามารถนำความรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิตการอาชีพและเทคโนโลยีมาใช้ประโยชน์ในการทำงานอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ และแข่งขันในสังคมไทยและสากลเห็นแนวทางในการประกอบอาชีพรักการทำงาน และมีเจตคติที่ดีต่อการทำงานสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างพอเพียงและมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ. 2552 : 212) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการงานอาชีพพบว่าผู้เรียนยังขาดความรู้ความเข้าใจในทักษะปฏิบัติไม่สามารถปฏิบัติตามที่ครูมอบหมายให้ได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้ได้จึงทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายไม่สนใจเรียนและมีเจตคติที่ไม่ดีต่อวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยีจากปัญหาการขาดความรู้ความเข้าใจและการฝึกปฏิบัติงานตามขั้นตอนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทำให้ผลคะแนน O-net ระดับประเทศอยู่ที่ 49.64 และผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้จากการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบที่สามอยู่ในระดับคุณภาพต้องปรับปรุงจากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยได้วิเคราะห์สาเหตุดังกล่าวแล้วอาจเนื่องจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่ม

สาระการเรียนรู้การทำงานอาชีพและเทคโนโลยี มีความหลอมเอางานต่าง ๆ เข้าด้วยกันได้แก่ งานบ้าน งานช่าง งานเกษตร งานประดิษฐ์ งานธุรกิจและงานเทคโนโลยีสารสนเทศ หลอมรวมเป็นรายวิชาเดียวกันทำให้อัตราส่วนของเวลาไปกำหนดเนื้อหาให้น้อยลงรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูผู้สอนไม่หลากหลาย ขาดสื่อการเรียนรู้ที่กระตุ้นความสนใจของผู้เรียน ขาดเทคนิคการนำเสนอที่ทันสมัยจึงทำให้ผู้เรียนขาดความสนใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแท้จริงครูผู้สอนไม่ค่อยกระตุ้นและฝึกให้ผู้เรียน ได้ลงมือปฏิบัติจริงส่วนมากครูมักจะเน้นการสอนเพื่อผลสัมฤทธิ์ทางด้านพุทธิพิสัยมากกว่าทักษะพิสัยและเจตพิสัยผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนขาดการส่งเสริมและสนับสนุนจากครูด้านการทำงานเกษตรการทำงานเป็นเหตุให้ผู้เรียนขาดทักษะกระบวนการทำงานจึงไม่สนใจทำงาน ไม่มีนิสัยรักการทำงาน ไม่รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย ผลงานที่ทำไม่เป็นที่น่าพอใจทำให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ไม่ดีต่อการทำงานทำให้เกิดความเบื่อหน่ายไม่มีความสุขในการเรียนต่างคนต่างทำงานของตนขาดการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

จากการศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ความรู้ความเข้าใจและทักษะปฏิบัติงานเป็นสิ่งจำเป็นในการพัฒนาความรู้ ตามหลักทฤษฎีการเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถจำสิ่งที่เรียนผ่านทางสายตาได้เพียงร้อยละ 75 เท่านั้น (พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา, 2549 : 105) ซึ่งยังไม่เพียงพอต่อการเรียนรู้ ธอร์น ไคด์ (Thondike) มีความเชื่อว่าการเรียนรู้จะได้ผลต้องมีการฝึกหรือการทำซ้ำเสมอเพราะการฝึกจะทำให้พันธะ (Bond) ต่อสิ่งเร้าและการตอบสนองมั่นคงขึ้น เทคนิคการสอนที่เน้นการปฏิบัติจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ครูผู้สอนจะต้องนำมาพิจารณา

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการปฏิบัติ เรื่องการปลูกผักสวนครัวตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เต็มศักยภาพมีโอกาสดูปฏิบัติจริงตามวัยและสภาพชีวิตจริงของผู้เรียน มีขั้นตอนการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับสามารถนำทักษะกระบวนการทำงานไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันตามพระราชดำริในด้านเศรษฐกิจพอเพียง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นทักษะปฏิบัติ เรื่องการปลูกผักสวนครัวตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มสาระการเรียนรู้การทำงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) ตามเกณฑ์ 80 / 80

2. เพื่อศึกษาค่าดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นทักษะปฏิบัติ
3. เพื่อศึกษาทักษะปฏิบัติหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นทักษะปฏิบัติ
4. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นทักษะปฏิบัติ
5. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นทักษะปฏิบัติ

สมมติฐานงานวิจัย

นักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นทักษะปฏิบัติ เรื่องการปลูกผักสวนครัวตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ขอบเขตการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยในครั้งนี้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้การวิจัย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านไร่คอนแดง อ.ขามเฒ่า จ.กำแพงเพชร สำนักงานพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 24 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรต้น คือ กิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นทักษะปฏิบัติ เรื่องการปลูกผักสวนครัวตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.2 ตัวแปรตาม คือ

2.2.1 ทักษะการปฏิบัติ

2.2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.2.3 ความพึงพอใจของนักเรียน

3. เนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเนื้อหาหลักสูตรการเรียนรูกรางงานอาชีพและเทคโนโลยี ช่วงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามหลักสูตรขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยผู้วิจัยได้

ศึกษาและวิเคราะห์ตามสาระมาตรฐานการเรียนรู้ด้านกระบวนการทำงานให้ตรงกับการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว มาตรฐาน ง 1.1 เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหาการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้ มีความรู้ มีคุณธรรมและลักษณะนิสัยในการทำงานมีจิตสำนึกในการใช้พลัง ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว ประกอบด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 7 แผนรวม 14 ชั่วโมง

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557

5. สถานที่ที่ใช้ในการวิจัย

โรงเรียนบ้านไร่คอนแดง อ.ชาณุวรลักษบุรี จ.กำแพงเพชร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. รูปแบบการเรียนการสอนที่ใช้ทักษะปฏิบัติ หมายถึง แบบแผนของกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นฝึกทักษะปฏิบัติเพื่อเกิดการเรียนรู้โดยพิจารณาเลือกใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นปฏิบัติ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

1.1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน เป็นขั้นครูผู้สอนกระตุ้นชักจูงให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นอาจใช้วิธีการอธิบายจุดประสงค์การเรียนรู้, นำรูปภาพเกี่ยวกับเนื้อหาที่เรียนร่วมกันสนทนาและสนทนาซักถามกระตุ้นให้ผู้เรียนตอบคำถามหรือแสดงความคิดเห็น

1.2 ขั้นให้ความรู้ เป็นขั้นครูแจกเอกสาร ใบความรู้อธิบายความรู้จากเนื้อหาการเรียน และให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน โดยแสวงหาความรู้แสดงความคิดเห็นร่วมกัน

1.3 ขั้นปฏิบัติ เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้ร่วมกันลงมือปฏิบัติหลังจากที่ได้เรียนรู้จากที่ครูอธิบาย และให้ผู้เรียนภายในกลุ่มร่วมกันปฏิบัติงานจนกระทั่งได้ผลงาน โดยครูจัดกิจกรรมคอยควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิดป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน

1.4 ขั้นสรุป เป็นขั้นผู้เรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันสรุปการทำงานทั้งหมดที่ได้จากการลงมือทำงานร่วมกัน

1.5 ขั้นการประเมินผล เป็นขั้นวัดผลการประเมินตามสภาพจริง โดยเน้นการวัดผลจากการปฏิบัติจริง ผลงานผู้สอนประเมินจากแบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนการสอนประจำแผน

2. ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแผนการจัดการกิจกรรม เพื่อให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติงานด้วยตนเองจนเกิดความรู้และทักษะกระบวนการทำงาน มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์จนเกิดความชำนาญและสร้างผลงานให้มีคุณภาพและสร้างสรรค์ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเกณฑ์ 80 / 80

80 ตัวแรก หมายถึง คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนจากการประเมินทักษะปฏิบัติงาน การตรวจใบงาน ทดสอบย่อย เฉลี่ยระหว่างเรียน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

80 ตัวหลัง หมายถึง คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนทุกคนที่ได้จากการคะแนนจากการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนทุกเนื้อหาเฉลี่ย ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

3. ดัชนีประสิทธิผล หมายถึง ตัวเลขที่แสดงความก้าวหน้าในการเรียนรู้โดยเปรียบเทียบคะแนนที่เพิ่มขึ้นจากคะแนนทดสอบก่อนเรียนกับคะแนนที่ได้จากการทดสอบหลังเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

4. ทักษะปฏิบัติงาน หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องตามที่กำหนดไว้ สามารถวางแผนการทำงานร่วมกันภายในกลุ่มอย่างเป็นระบบ สามารถเลือกใช้เครื่องมือขณะปฏิบัติงานได้เหมาะสมและลงมือปฏิบัติงานได้ถูกต้อง ซึ่งวัดจากแบบประเมินทักษะการปฏิบัติงาน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ของนักเรียนจากการเรียน โดยใช้เอกสารประกอบการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนซึ่งเป็นแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 30 ข้อ

6. ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกชอบ พอใจ ชื่นชม กระตือรือร้น และมีส่วนร่วมต่อการทำกิจกรรมด้วยความเต็มใจด้วยความเต็มใจของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเน้นทักษะปฏิบัติ เรื่องการปลูกผักสวนครัวปลอดสารพิษตามแนวของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยวัดจากแบบวัดความพึงพอใจ แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. นักเรียนได้ฝึกทักษะ โดยเน้นทักษะปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพประสบผลสำเร็จ

ทางการเรียน และสามารถประเมินผลงานของตนเองได้ และสามารถนำความรู้ที่ได้จากการเรียนไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับการดำรงชีวิตต่อไป

2. ครูผู้สอนใช้เป็นแนวทางในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีและนำไปประยุกต์ใช้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆที่มีความคล้ายคลึงกัน

3. สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี หรือกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ในระดับท้องถิ่นได้

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY